

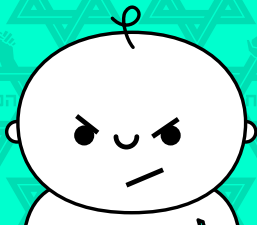
א

ארון הקודש

א (Alef) jak Aron haKodesz – Święta Arka. W każdej synagodze jest szafa ołtarzowa, w której przechowywane są zwoje Tory. To właśnie jest Aron haKodesz, czyli Święta Arka – ozdobna skrzynka z pięknymi ornamentami i wykończeniami. Jest zawieszona na centralnej ścianie i skierowana w stronę Jerozolimy. W Torze i Starym Testamencie zapisane jest, że w Arce Przymerza przechowywano tablice z Dekalogiem.

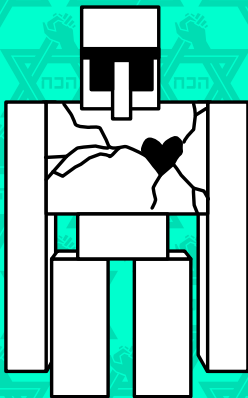
ב

ברית־מילה

ב (Bet) jak Brit mila, czyli rytuał obrzezania. Obrzezanie to zabieg usunięcia napletka. W kulturze żydowskiej zazwyczaj ma to miejsce ósmego dnia po narodzinach chłopca. Rytuał obrzezania ma kluczowe znaczenie w judaizmie. To pierwsze przykazanie, jakie Bóg dał Abrahamowi. Jest to symbol przymierza z Bogiem. Podczas obrzezania po raz pierwszy publicznie wymawia się imię dziecka.

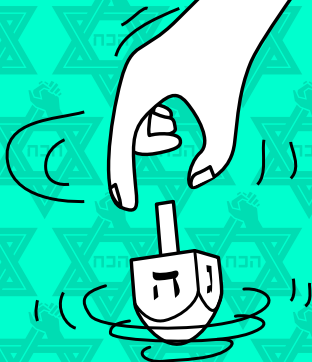
ג

גולם

ג (Gimel) jak Golem. Gliniany potwór, słusznej budowy, którego nie można było zranić ani zabić. Nie miał serca ani duszy. Nie mówił. Na czole miał napis emeth, czyli „prawda”. Pomógł Żydom w czasie prześladowań. Został unicestwiony: zamazano „e” na jego czole i powstało słowo „meth”, czyli śmierć.

ד

דריידל

ד (Dalet) jak Drejdel. Drejdel to bączek z literą hebrajską po każdej stronie, który służy do gry podczas święta Chanuka. Każdy z graczy daje do „banku” fanty i kolejno kręci bączkiem. Gdy wypadnie litera nun (נ), gracz nic nie wygrywa. Gdy wypadnie gimel (ג) – bierze wszystko; he (ה) – bierze połowę; szin (ש) lub pe (פ) – gracz dodaje do „banku” jedną monetę.

ה

המן־טאשן

ה (He) jak Hamantasze. Hamantasze to nadziewane ciasteczka w kształcie trójkąta. Ich historia nawiązuje do imienia Hamana, wezyra na dworze króla perskiego Achaszwerosza.

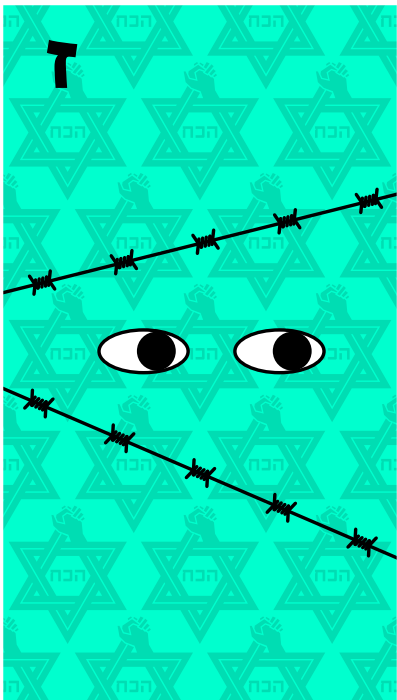
Haman w imię osobistej zemsty chciał wymordować wszystkich Żydów w królestwie. Jego plany pokrzyżowała żona króla Estera, która była Żydówką. Ciasteczka pieczone są w czasie radosnego święta Purim.

ר

וַשְׁתִּי

I (Waw) jak Waszti. Królowa Waszti – kobieta niezależna. Waszti poślubiła potężnego perskiego władcę. Podczas jednej z uczt król zapragnął zobaczyć piękną żonę nago i pochwalić się nią przed zgromadzonymi. Ale ta odmówiła. Mimo swej nieograniczonej władzy król nie mógł złamać silnej woli małżonki. Waszti została wygnana z królestwa.

זכור

ז (Zajin) jak Zachor. Zachor oznacza „pamięć”. Dla narodu żydowskiego pamięć ma szczególne znaczenie. Zwłaszcza po doświadczeniach II wojny światowej i Holokaustu, kiedy III Rzesza postawiła sobie za cel wymordowanie wszystkich Żydów. Zbudowano specjalne obozy koncentracyjne, w których masowo zabijano Żydów. Dziś słowo „Zachor” widnieje na opaskach, które Ocalali z Holokaustu noszą w czasie obchodów Dni Pamięci.

ה

n (Chet) jak Chałka. A czy wiesz, że chałka wywodzi się z kultury żydowskiej? Żydzi jedzą chałkę w czasie szabatu – ważnego święta, które rozpoczyna się w każdy piątek o zachodzie słońca. Wieczerza zaczyna się od błogosławieństwa nad dwiema chałkami, którymi potem dzielą się domownicy, posypując je solą. Polska chałka jest słodka, posypana kruszonką, natomiast ta na szabat jest bardziej wytrawna.

ט

טלית

ט (Tet) jak Talit / Tałas. To prostokątna chusta noszona przez mężczyzn na głowie lub ramionach podczas modlitwy. Zazwyczaj jest biała z czarnymi lub granatowymi pasami i frędzlami zwanymi cyces w rogach. Frędzle należą do najważniejszych elementów talitu, a ich noszenie nakazuje Żydom Tora. Najważniejszy jest najdłuższy frędzel w jednym z rogów, na którym wiąże się supełki.

Danken
dir

Gut Shabbes

Mazel
tov

יידיש

• (Jod) jak Jidysz. Jidysz to język, którym posługiwali się europejscy Żydzi. Dziś używany jest głównie wśród ultraortodoksyjnych społeczności. Uznawany jest za wymarły, ale możesz z powodzeniem usłyszeć go np. na ulicach dwóch dzielnic – Me’a Sze’arim w Jerozolimie i Bnei Brak niedaleko Tel Awiwu. Większość Żydów posługuje się językiem hebrajskim.

Niemiecki	}	= Jidysz
Hebrajski		
Romański		

כ

כיפה

כ (Kaf) jak Kipa, czyli jarmułka.
Dlaczego Żydzi noszą kipę?
Nakrycie głowy jest wyrazem
szacunku i pokory. Dlatego mężczyźni noszą kipę w chwilach
i miejscach, kiedy obcują
z Bogiem, czyli podczas modlitwy i błogosławieństw, czytania
Tory i podczas przebywania
w synagodze i domu nauki.
Noszenie kipy nie jest religijnym
nakazem, ale tradycją. Wielu
Żydów nosi ją ciągle.

ל

לויתן

ל (Lamed) jak Lewiatan. Lewiatan to morski stwór przypominający węża. Posiada pancerz łusek, który chroni go przed atakami. Według Starego Testamentu nie jest tylko potworem, ale upadłym serafinem (demonem), wygnanym na morze za wzniecenie buntu w Raju. W dniu Sądu Ostatecznego jego mięso zostanie podane prawym ludziom, a skóra zostanie użyta do pokrycia namiotu, w którym odbędzie się uczta.

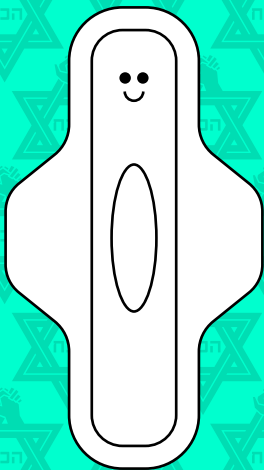
מ

מזוזה

מ (Mem) jak Mezuzah. Mezuzah to zwitek pergaminu umieszczony w pojemniku, który zawiesza się na zewnętrznej, prawej framudze drzwi. Mezuzah ma za zadanie chronić dom i przypominać o boskich przykazaniach. Każda osoba przekraczająca próg domu powinna dotknąć mezuzy lub ucałować palce, które jej dotknęły.

כ

נדה

נ (Nun) jak Nida. Nida to rytualny stan nieczystości kobiety, gdy ta jest w ciąży lub ma miesiączkę. Ortodoksyjni Żydzi w tym czasie unikają kontaktu z taką kobietą. Po zakończeniu miesiączki lub ciąży kobieta musi odbyć rytualną kąpiel w mykwie – wielkim zbiorniku z bieżącą wodą do obmywania osób i naczyń. Woda musi pochodzić ze źródła, rzeki lub być wodą deszczową. Po kąpieli kobieta jest oczyszczona.

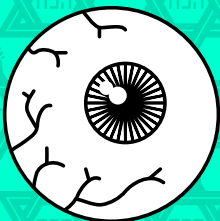
ד

סוכה

o (Samech) jak Sukka, czyli kuczka. Sukkot jest świętem upamiętniającym zamieszkiwanie w szałasach i namiotach podczas wyjścia z Egiptu i wędrówki do Kanaanu. Każda żydowska rodzina stawia w Sukkot własny szałas. Szalasy są różne. Można je zrobić z rozmaitych materiałów, ale najważniejsze jest to, żeby przez dach można było zobaczyć niebo. W środku stawia się stoły i krzesła, biesiaduje i „mieszka” przez czas święta.

ע

עין הרע

ע jak (Ajin), czyli Ajin Hara – Złe Oko. W judaizmie Złe Oko jest ludzkim spojrzeniem, które uważa się za szkodliwe dla kogoś lub czegoś. Może sprowadzać cierpienie i nieszczęście, jak ubóstwo, choroba czy nawet śmierć. Według kabały nie można bagatelizować żadnych negatywnych wpływów. Aby odpędzić zły urok, zawiązuje się na nadgarstku czerwoną nitkę.

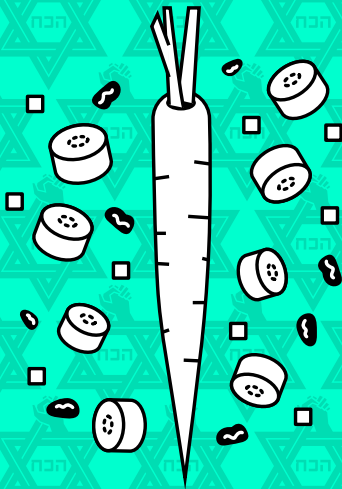
פ

פורים

פ (Pe) jak Purim, czyli Święto Losów. Purim to najradośniejsze święto żydowskie. Upamiętnia biblijną historię, w której królowa Estera ocaliła lud żydowski od zagłady. Stałym obyczajem jest dawanie jałmużny ubogim i obdarowywanie bliskich drobnymi prezentami. Tradycja wręcz nakazuje obfite świętowanie: trzeba upić się tak, żeby nie móc odróżnić imienia wielkiego wroga Żydów Hamana od imienia wybawiciela Mordechaja.

צ

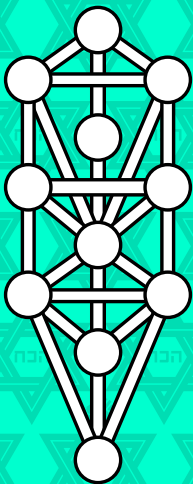

צימקס

צ (Cadi) jak Cymes. Czy deser może być w formie słodkiego gulaszu? Tak! Czy jest pyszny? Oczywiście!

Cymes to ogólna nazwa kilku potraw żydowskich, które podaje się jako deser. Najczęściej zawiera w swoim składzie podsmażaną marchewkę. Cymes je się tradycyjnie w święto Rosz ha-Szana, kiedy podaje się słodkości, owoce, miód, aby cały przyszły rok był słodki.

ק

קבלה

ק (Kof) jak Kabała. Kabała to mistyczna szkoła judaizmu. Uważa się, że po wejściu z nią w kontakt przyjmuje się sekretną wiedzę. Kabaliści uczą, że człowiek może poznać świat, jego strukturę i samego Stwórcę dzięki ekspansji swojej świadomości. Kabaliści uważają, że pierwszą osobą, która przyjęła tę wiedzę, był Adam. Dotknął tajemnej wiedzy po zjedzeniu jabłka i jego świadomość rozszerzyła się.

ר

ראש השנה

ר (Resz) jak Rosz ha-Szana. Rosz ha-Szana to święto Nowego Roku, w czasie którego upamiętnia się stworzenie świata i przypomina o sądzie Bożym. To czas na refleksję i rozmyślanie na temat swego postępowania w minionym roku. Podczas święta Rosz ha-Szana Żydzi składają sobie życzenia „Obyście byli zapisani (w Księdze Życia) i opieczętowni na dobry rok”. Odpowiedź brzmi: „To samo dla ciebie”.

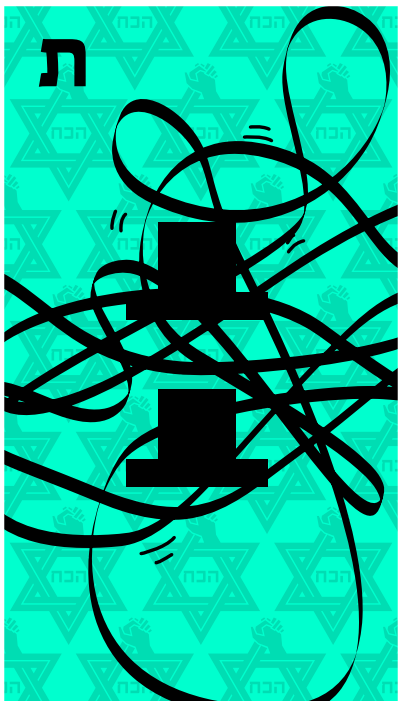
ש

שבת

ש (Szin) jak Szabat. Dzień wypoczynku, będący siódmym i ostatnim dniem tygodnia w judaizmie. Trwa od zachodu słońca w piątek do zachodu słońca w sobotę. W czasie szabatów zapalane są świece szabatowe, wznoszona jest modlitwa kidusz i spożywana jest wieczerza szabatowa. Podstawową zasadą spełniania szabatów jest Oneg, czyli rozkosz i radość z odpoczynku.

ת

תפילין

ת (Taw) jak Tefilin. Tefilin, czyli z hebrajskiego przedmioty modlitewne, to dwa czarne skórzane pudełeczka wykonane z jednego kawałka skóry koszer-nego zwierzęcia. Znajdują się w nim cztery ustępy Tory, ręcznie przepisane w języku hebrajskim przez sofera – uczonego w Piśmie.